

CHERUBIM:

• door Kees Fieggen

BEWAKERS VAN GODS HEILIGHEID

ENGELN SPREKEN TOT DE VERBEELDING EN DOOR ALLERLEI AFBEELDINGEN (EN DE KINDERBIJBEL) DENKEN WE TE WETEN HOE ZE ERUIT ZIEN: GROOT, WIT EN MET VLEUGELS. ALS HET GAAT OVER CHERUBS, DENKEN DE MEESTE MENSEN OOK GEWOON AAN ENGELN. ALS JE CHERUBS OF CHERUBIJNEN OPZOEKT OP INTERNET, WORDEN ZE VEELAL GEZIEN ALS ‘ENGELN VAN DE TWEDE RANG’. NA DE RENAISSANCE GAAT MEN CHERUBS AFBEELDEN ALS KINDERKOPJES MET VLEUGELS, EN ONTSTAAT OOK HET VERKLEINWOORD CHERUBIJNTJE. JOOST VAN DE VONDEL DICHT: “CONSTANTIJNTJE, ’T ZALIG KIJNTJE, CHERUBIJNTJE, VAN OM HOOG ...” EN DAN HEEFT HIJ HET OVER ZIJN VROEG GESTORVEN ZOONTJE. ETYMOLOGISCH STAMT CHERUBIJN AF VAN CHERUBIM, WAT EEN HEBREEUWSE MEERVOUDSVORM IS DIE TOT ENKELVOUD WORDT OMDAT HET ENKELVOUD ZO WEINIG VOORKOMT.

Maar wie cherubim in de Bijbel goed bestudeert, komt tot heel andere conclusies. In dit artikel wil ik u laten zien in welk verband cherubim in de Bijbel voorkomen, wat hun (bijzondere) functie is en waarin ze zich onderscheiden van (andere) engelen.

Engelen

Het woord engel komt van het Griekse woord *angelos* en dat betekent *boodschapper*. Dat betekent gelijk dat niet overal waar we het woord *engel* in de Bijbel tegenkomen, ook een *engel in de zin van dienende geest* bedoeld wordt. Een goed voorbeeld is het gebruik van het woord in de brieven aan de zeven gemeenten in Openbaring 2 en 3 en ook verderop in Openbaring komen we heel wat engelen tegen, die niet per se 'klassieke engelen' zijn - er wordt zelfs nogal eens de Heer Jezus mee bedoeld. Ook in het Oude Testament komen we Hem vaak tegen als *de Engel des Heeren*. Nergens vinden we dat engelen per se vleugels zouden moeten hebben.

Zowel in het boek Daniël als in Lukas vinden we enkele malen de engel Gabriël. Ook hij wordt vaak met vleugels afgebeeld, maar die worden in de Bijbel niet vermeld. Wel lezen we dat hij snel kwam aangevlogen (Dan.9:22), maar de vraag is of hij daar vleugels voor nodig had. Michaël is een andere engel die bij name genoemd wordt (in Daniël, Judas en Openbaring), maar ook bij hem lezen we niet van vleugels. Hij is trouwens de enige die *aartsengel* genoemd wordt in de Schrift (Judas:9).

Waar komen dan die vleugels vandaan? We vinden ze wel bij cherubim en serafim - en over hen willen we verder nadenken.

Bij het paradijs

De eerste keer dat we lezen over cherubim (dat is dus meervoud: cherubs in de meeste vertalingen), is in Gen.3:24. We lezen daar: *Hij verdreef de mens en plaatste ten oosten van de hof van Eden de cherubim met een vlammend zwaard dat heen en weer bewoog, om de weg naar de boom des levens te bewaken*. Cherubim zijn dus bewakers en ze zijn vurig (vlammend is vurig). Ze bewaken de hof van Eden en de ingang blijkt aan de oostkant daarvan te liggen. Later blijkt dat er in de hof twee dingen gebeurd zijn: niet alleen de mens is gevallen, maar daarvoor al de satan. In Ez.28:12-14 lezen we dat hij een *toonbeeld van volkommenheid* was, dat hij in Eden, de hof van God bekleed was met allerlei

edelgesteente en zelfs dat hij een *cherub* was die zijn *vleugels beschermend uitspreidt*. Daarna lezen we in vs. 15: *Volmaakt was u in uw wegen - totdat er ongerechtigheid in u gevonden werd*. De val van deze cherub (waardoor hij een tegenstander, de satan, werd) vond dus plaats na de schepping en terwijl hij in de hof van Eden een beschuttende cherub was. Was hij jaloers op de mens, die zo'n bijzondere plaats in Gods plan had? God wandelde in de avondkoelte, lezen we in Gen.3 - was dat een gewoonte van Hem? Eden was Gods hof, Gods eigen bijzondere tuin. De mens zou in gemeenschap met de HEERE leven. Maar in plaats dat deze cherub zijn taak verstond en uitvoerde, verleidde hij de mens om - net als zichzelf - opstandig te worden. Toen dat eenmaal was gebeurd, werd de mens verdreven en bewaakten cherubim aan de oostelijke ingang van de hof de toegang tot de boom van het leven.

De tabernakel

In Gods hof, in Gods nabijheid, kon de mens niet meer blijven. Toch verlangt de Heere God ernaar om te midden van mensen te wonen. Als Hij aan Mozes zijn plannen daarvoor ontvouwt, duiken gelijk de cherubim weer op - de tweede keer dat we over hen lezen. In de beschrijving vanaf Ex.25 ontdekken we eerst cherubim op het verzoendeksel, vervolgens op het binnenste dekkleed en tenslotte op het voorhangsel dat scheiding maakt tussen het heilige en het allerheiligste.

Het verzoendeksel is in het Grieks *hilastèrion*, en dat kunnen we ook vertalen met *genadetroom* (zoals in Rom.3:23 en Hebr.4:14 in de Telosvertaling ook gebeurt). De Ark met het verzoendeksel is de plaats waar Gods heerlijkheid rust: Gods Troon (zoals 1Sam.4:4, Ps.80:2 en 99:1 ook stellen dat *Hij tussen de cherubs troont*). De cherubim zijn dus in en rond de troon en dat is precies wat we ook elders terugvinden. Hun plaats op de voorhang is vergelijkbaar met hun plaats aan de oostkant van de hof van Eden - en ook deze zijn steeds op het oosten gericht.

Ook in de tempel van Salomo vinden we cherubim: twee van hen (tien el hoog en hun vleugels maken hen ook tien el breed) vullen de achterwand van het binnenste heiligdom en overschaduwden de Ark. Opmerkelijk genoeg had David bij het doorgeven van het ontwerp al aan die cherubim gedacht (1Kron.28:18), waarbij verschillende vertalers net als de HSV spreken van *het ontwerp van de wagen: de cherubs, die hun vleugels uitspreidden terwijl zij de ark van het*

verbond van de HEERE bedekten. Dat stemt overeen met waar David zelf over sprak: *Hij reed op een cherub en vloog, ja, Hij zweefde op de vleugels van de wind* (Ps.18:11). Dit doet ook denken aan de hemelvaart van Elia met een wagen met vurige paarden (2Kon.2:11).

Ezechiël: de cherubim krijgen een gezicht

In Genesis en Exodus en ook bij de beschrijving van de tempel kunnen we nergens lezen hoe de cherubim er uit zien. Bij het eerste visioen van deze profeet ziet hij wat wel een ‘Troonwagen’ wordt genoemd. Ezechiël heeft moeite om wat hij ziet goed te beschrijven - zo indrukwekkend is het. Als we doorlezen (9:3, 10:1-20 en 11:22) wordt duidelijk dat de vier wezens die met de vier grote wielen-in-wielen samen als het ware de Troon van God (van de heerlijkheid des HEEREN) vormen, *cherubim* zijn. Ze hebben vleugels, overal ogen en vier gezichten: van een leeuw, een rund, een mens en een arend. Ze zijn voortdurend in beweging, er brandt vuur in en tussen hen, het bliksemt steeds en ze schieten als bliksemschichten heen en weer. Ezechiël ziet de heerlijkheid van de HEERE vertrekken naar het oosten - vanwege de gruwelen die in de tempel gevonden worden. Hun verschijning is dus met oordeel verbonden. Nu we weten hoe ze er mogelijk uitzagen, kunnen we ook begrijpen waar de voorstelling van gevleugelde stieren en leeuwen wellicht vandaan komt. In het oude Babel stonden gevleugelde stieren en leeuwen met mensengezichten op wacht bij de ingang van tempels en paleizen (in het British Museum vinden we daar exemplaren van), net zoals in het oude Egypte kolossale sfinxen de heiligdommen bewaakten. Denk ook aan de griffioen (met kop en vleugels van een adelaar en het lijf van een leeuw): al deze ‘mythische’ dieren gaan mogelijk terug op de herinnering van de mens aan de cherubim die het paradijs bewaakten - al weten we natuurlijk niet of die cherubim er net zo uitzagen als de cherubim in Ezechiël.

De serafim

In Jesaja 6 lezen we over de roeping van de profeet. Hier komen we *serafim* tegen, wat *vurigen* betekent. Ook deze zijn gevleugeld: vier vleugels gebruiken ze om zich te bedekken en twee om te vliegen. Jesaja ziet ze boven de troon (net als de cherubim tegen de achterwand van de tempel en op het dekkleed in de tabernakel) en hun roepen lijkt heel veel op wat de *cherubim* in Op.4:8 (die ook zes

vleugels hebben) voortdurend zeggen: *Heilig, heilig, heilig is de HEERE der heerscharen! De ganse aarde is van Zijn heerlijkheid vol* (SV). We lezen de naam *serafim* nergens anders, maar we komen *vurig* natuurlijk wel tegen bij de *cherubim* die de toegang tot de hof van Eden bewaken en bij de beschrijving van de cherubim in Ezechiël. Dat lijkt reden genoeg om te veronderstellen dat serafim en cherubim dezelfde wezens zijn. Ook de serafim lijken verbonden met de oordelen die de HEERE over Israël gaat brengen - Jesaja wordt geroepen om boodschapper daarvan te zijn, maar het volk zal horen en niet verstaan en ziende niet zien, want hun hart is vet geworden.

Openbaring

In Openbaring 4 (en verder) komen we ze weer tegen: in het midden van en rondom de troon, terwijl van de troon bliksemstralen, stemmen en donderslagen uitgaan. Waar in Ezechiël alle vier de cherubs dezelfde vier gezichten hadden (en bovendien aan elkaar vast lijken te zitten), worden ze hier apart gezien en hebben ze zes in plaats van vier vleugels. Toch lijkt het om dezelfde wezens te gaan. Omdat ze met de Troon verbonden zijn, mogen we hen verbinden met Gods regeringswegen en vooral in de oordelen die Hij uitvoert - wat zowel in Ezechiël als in Openbaring duidelijk aan de orde is (zie maar hoe ze optreden bij de eerste vier zegels). Maar het is evenzeer opmerkelijk dat we hen, in dezelfde volgorde als in Openbaring genoemd¹, kunnen verbinden met hoe de Heer Jezus getekend wordt in de vier evangeliën:

1. Mattheüs toont de Heer als de Leeuw van Juda, de beloofde Koning (met het geslachtsregister van de koningen van Juda) - *dat stemt overeen met kracht en majesteit in de oordelen.*
2. Markus laat Hem zien als de immer zwoegende dienstknecht: het kalf (zonder geslachtsregister, maar met meer dan 40 keer ‘terstond’) - *komt tot uiting in het niet aflatend zijn in de uitvoering van de oordelen.*
3. Lukas toont ons de Mensenzoon (en daarbij de priester: het begint en eindigt in de tempel), met een geslachtsregister dat teruggaat op Adam en waarschijnlijk dat van Maria is - *dit zien we in wijsheid en inzicht in de uitvoering van de oordelen.*
4. Johannes begint voordat de schepping een aanvang neemt en toont ons de Zoon van God, de hemelse oor-

¹ in Ez.1 is de volgorde anders en deze is weer anders in Ez.10.

sprong van onze Heer - de Arend is dan het symbool - er is snelheid in de uitvoering van de oordelen en het gebeurt vanuit de hemel.

Deze vier levende wezens wijzen dus op de Heer Jezus zelf (zoals Hij in de evangeliën ons wordt getoond) en op zijn regeringswegen in het oordeel (het cursieve deel in bovenstaande beschrijvingen).

Johannes noteert bovendien dat de cherubim dag en nacht zeggen: *Heilig, heilig, heilig, Heer, God de Almachtige, die is en die was en die komt.*

De voorhang is gescheurd

Zo vinden we dat de toegang tot de hof en tot het binnenste heiligdom (aan de oostkant) als het ware bewaakt wordt door cherubim en we vinden hen ook in en rond de troon. Ze zijn bewakers van Gods heiligheid en actief bij het uitvoeren van zijn rechtvaardige oordelen. Maar als het oordeel over de zonde wordt uitgevoerd door het sterven van de Heer Jezus aan het kruis, scheurt de voorhang - midden tussen de cherubim. Je zou kunnen zeggen dat de cherubim opzij gaan om ons de toegang tot de Troon van God en tot het 'verloren paradijs' te hergeven. Gods oordelen zullen nog over de wereld gaan, zoals we in Openbaring lezen, maar wij hoeven niet meer terug te schrikken voor het heen-en-weer flikkerende, vlammeende zwaard van de cherubim. Gods Troon is voor ons een *genadetroon* geworden. Dat betekent niet dat Gods heiligheid is verminderd: juist daarom was het grote Offer op het kruis nodig. Maar we mogen weer dichtbij komen, want het rechtvaardige oordeel over de zonde is uitgevoerd en wij stemmen in met de oordelen die nog over de aarde gaan omdat de wereld zich tegen de Schepper heeft gekeerd en het Kruis afwijst. Daarom zien we de 24 oudsten in Op.4 op tronen rond de

troon zitten, terwijl het tijdstip om te oordelen is aangebroken. Ze komen van die tronen af om neer te vallen voor de Schepper, instemmend met het driewerf heilig dat de cherubim aanheffen. De verstoring door de val van de beschuttende cherub en de mens in de hof van Eden is bijna voorbij: er breekt een prachtige nieuwe tijd aan. In Op.4:11 spreken de oudsten over het doel van de schepping:

U bent waard, onze Heer en God, te ontvangen de heerlijkheid en de eer en de kracht, want U hebt alle dingen geschapen, en door uw wil bestonden zij en zijn zij geschapen.

In Op.5:9 zingen cherubim en oudsten gezamenlijk dat prachtige lied ter ere van het Lam (dat op het punt staat de boekrol te openen en de heerschappij terecht te claimen): *U bent waard het boek te nemen en zijn zegels te openen; want U bent geslacht en hebt voor God gekocht met uw bloed uit elk geslacht en taal en volk en natie, en hebt hen voor onze God gemaakt tot een koninkrijk en tot priesters; en zij zullen over de aarde regeren.*

Tot slot

Zo zingen we straks met de cherubim samen het nieuwe lied. Wij hebben vrije toegang tot de Troon van God die een *genadetroon* blijkt te zijn. Als we beseffen dat wij straks zo dichtbij de Troon en de bewakers van Gods heiligheid zullen zijn (die zo lang de toegang tot deze troon en de hof hebben bewaakt), zullen ook wij Gods heiligheid hoog willen achten - in denken en doen en lofprijzing. De cherubim zijn er voortdurend op gericht om Hem te prijzen, Zijn wil te volvoeren en te tonen wie Hij is. Wij kunnen daarin veel van hen leren ...